

Linda-Mari Berglundh
är både veterinär och uppfödare

Hon bygger upp den
spermabank
hon själv saknat

AI är hett just nu. Utanför Piteå håller Linda-Mari Berglundh på att bygga upp Sveriges nordligaste spermabank.

Det går inte att missta sig på entusiasmen när Linda-Mari Berglundh berättar om sitt jobb som AI-veterinär och om landets nordligaste spermabank, som hon håller på att bygga upp på Evidensia Djurkliniken Öjebyn utanför Piteå.

– Det är så roligt att skapa liv, säger hon. Reproduktion är mitt stora intresse och med dagens teknik, som gör att vi kan bevara fryst sperma i årtionde efter årtionde, blir det ännu roligare.

Det geografiska läget är superbra. Landets övriga spermabankar finns i Uppsala (två), Åkers Styckebruk i Sörmland och Vallsta i Hälsingland.

Spermabanken i Öjebyn öppnades officiellt i maj förra året, men Linda-Mari var barnledig under stora delar av 2014 och först nu har arbetet kommit igång ordentligt.

– All utrustning finns. Vi har två tankar där sperman förvaras i flytande kväve i minus 196 °C, en speciell kylbänk där vi kyler sperman långsamt inför infrysningen i flytande kväve, och vi har fiberendoskop för att kunna lägga sperma direkt i livmodern. Läger man den vaginalt, behövs det tio gånger mer för samma dräktighetsresultat, säger Linda-Mari.

Hon har gått alla kurser som krävs för att driva verksamheten. 2010 blev hon godkänd av

Jordbruksverket att utföra insemineringar, distribuera och lagra hundsperma. 2012 utbildade hon sig hos Catharina Linde Forsberg i frysning av hundsperma. Hon är veterinär och professor em i smådjursreproduktion och har byggt upp hela disciplinen Artificiell Insemination på SLU. 2013 reste Linda-Mari Berglundh till Tyskland för att utbilda sig i TCI, transcervikal inseminering med fiberendoskop. Och nu är hon alltså i full färd med att fylla sina tankar med sperma.

– Vi är två personer på kliniken som jobbar med banken och med inseminering, jag och min assistent och sköterska Gunilla Berglund. Hon assisterar vid insemineringar och är den som har

DechraNews

PRISVÄRD NYHET FRÅN DECHRA!

SPORIMUNE® VET

- CIKLOSPORIN

- ▶ Oral lösning för exakt och enkel dosering!
- ▶ En styrka: 50 mg/ml
- ▶ Tre storlekar: 25, 50 och 100 ml.

NYA NAMN - SAMMA VÄLKÄNDA INNEHÅLL!

FUCIDERM® VET.

(FUCIDINSYRA, BETAMETASON)

ISADERM® VET.

FUCITHALMIC® VET.

(FUCIDINSYRA)

ISATHALMIC 1%

Sporimune Vet: ciklosporin. Oral lösning till hund. 50 mg/ml. 25, 50 och 100 ml. ATC-kod QL04AD01. Rx. SPC senast godkänd: 2014-06-05. Phenoleptil: fenobarbital. Tablett till hund. 12,5 mg och 50 mg. ATC-kod N03AA02. Rx, narkotikum förteckning IV. SPC senast godkänd: 2012-07-12. Libromide: kaliumbromid. Tablett till hund. 325 mg. ATC-kod N05CM11. Rx. SPC senast godkänd: 2014-01-22. Isaderm vet: betametason 1mg, fucidinsyra 5mg per gram. Gel till hund. ATC-kod QD07CC01. Rx. SPC senast godkänd 2014-03-17. Isathalmic 1%: fucidinsyra 10mg/g. Ögonsalva till hund och katt. ATC-kod QS01AA13. Rx. SPC senast godkänd 2014-06-13. För ytterligare information gällande indikationer, kontraindikationer, biverkningar, interaktioner etc. vänligen se www.fass.se.

NY KOMBINATION FÖR HUNDAR MED REFRAKTÄR EPILEPSI!

PHENOLEPTIL® + LIBROMIDE®

PHENOLEPTIL (fenobarbital) är det enda preparatet som godkänts av Läkemedelsverket som förstahandsval till hundar med epilepsi*.

För de refraktära fallen, som inte svarar tillfredsställande på enbart fenobarbital finns nu även LIBROMIDE (kaliumbromid) godkänt som komplement till fenobarbital.

* utan klausul om att alternativa behandlingsmöjligheter nogga skall utvärderas innan användning

Dechra Veterinary Products AB 08-32 53 55
info.se@dechra.com www.dechra.com

► huvudansvaret för kontrollen av kvävet i våra lagringstankar.

I Linda-Mari Berglundhs liv har hundar alltid varit en central del. Hon är uppväxt med svensk lapphund och nu är hon själv uppfödare av rasen.

– Populationen är liten och vi som håller på med avel, kämpar för att minimera förlusten av gener. Ibland tänker jag att det hade varit underbart om vi hade haft tillgång till tekniken med att frysa sperma för 40–50 år sedan. Då hade vi kunnat spara sperma från hanhundar, vars linjer är utdöda i dag, och sluppit resa

hundratals mil för att hitta en hanhund med ovanliga linjer.

– Min dröm nu är att kunna jobba med spermabanken och AI på heltid, säger Linda-Mari. Men än så länge är detta bara en del av mitt jobb som veterinär.

På kliniken i Öjebyn hanterar man tre typer av sperma; färsk, färsk kyld och fryst. Ju mer man utsätter sperma för, desto mer tappar den kvalitetsmässigt. Därför är dräktighetsresultatet generellt högst med färsk sperma, därefter kommer färsk kyld och sist fryst sperma. I Öjebyn har man än så länge bara fryst in

sperma i banken och inseminerat med färsk och färsk kyld. Men siffror från Linda-Maris mentor, Catharina Linde Forsberg, visar att dräktigheten ligger så högt som mellan 70 och 80 procent med fryst sperma.

Det är inte många veterinärer som kan arbeta med fryst sperma eftersom den bör läggas direkt i livmodern med fiberendoskop eller med norska katetern för bäst chans till dräktighet och den kompetensen är det bara ett fåtal AI-veterinärer som har. Linda-Mari Berglundh är en av dem, liksom Karin Löfqvist (läs om

Linda-Mari Berglundh (t v) och hennes assistent och sköterska Gunilla Berglund med hunden Nittra.

henne i artikeln på sid 6).

Vid frysning av sperma är tid och temperatur viktiga parametrar. Sperman centrifugeras och blandas med en frysbuffert, kyls till 4 °C och fylls i märkta strån, som liknar sugrör, innan den fryses i tre steg.

– Infrysningsprocessen tar fyra timmar, berättar Linda-Mari. Dagen efter gör jag en provtining och bedömning av den progressiva motiliteten. Är den minst 50 procent bedöms frysningen som lyckad. Resultatet av provtiningen ger besked om hur många strån som behöver användas vid framtida insemineringar.

Att tina sperma och göra en bedömning tar cirka en halvtimme. Vid upptiningen används ett särskilt tiningsmedium.

Det är oerhört noga med sperma som lämnas i förvaring i spermabanken. Ingenting får gå fel och det skrivs ordentliga kontrakt mellan kliniken och spermans ägare. I kontraktet står bland annat vad som ska hända med den deponerade sperman om ägaren dör. Ska den kasseras då? Eller ska någon ära den?

– I avel kan ju detta vara dyrgripar, säger Linda-Mari.

En hund som lämnar sperma för nedfrysning ska helst inte vara över åtta år eftersom kvaliteten sjunker med åldern och sperman bör heller inte lämnas under årets varmaste månader.

Ska sperman användas inom en snar framtid, är det resultat- och kostnadsmässigt bäst att använda färsk eller färsk kyld sperma. Kyld, buffrad sperma håller några dygn i en temperatur på 5 °C. Om man importerar från exempelvis Frankrike, tar det bara ett dygn att få hit den.

Allra bäst resultat ger det att använda färsk sperma. När en hanhund lämnar sperma, underlättar det avsevärt om det finns en höglöpande tik med i rummet. Finns det ingen tik, lockar Linda-Mari hanhunden med doftämnen från en höglöpande tik, som hon har sparat i frysen.

En stor del av verksamheten ►

Aptus®

GLYCO-FLEX® III

Ett liv i rörelse
för hund och katt

Innehåller glukosamin, grönläppad mussla och antioxidanter. Fråga din veterinär.

Detta är en del av Linda-Maris arbetsplats. I tankarna förvaras sperma i flytande kväve i minus 196 °C. På kylbänken ligger märkta strån på rad. Nedre bilden till vänster visar hur Linda-Mari fyller ett strå med sperma före frysningen, som sker i tre steg.

▶ som AI-veterinär handlar om att hitta optimala parningsdagar. Det gör man genom att mäta progesteronnivån, som börjar stiga redan före ägglossningen hos hund. Två till fyra dagar efter ägglossningen är chansen för dräktighet som störst vid inseminering. Vid parning ökar chansen för dräktighet och stor kullstorlek om man parar mer än

en gång. Samma sak gäller vid inseminering.

På kliniken i Öjebyn är det bara Linda-Mari som får utföra insemineringar. Men om hon inte kan komma till kliniken när det är rätt tid för en tik, så finns det veterinärer i både Luleå och Skellefteå som kan hjälpa till.

Linda-Mari Berglundh hoppas och tror att spermabanken på

Djurkliniken Öjebyn ska bli framgångsrik. Verksamheten gör det möjligt för uppfödarna att spara gener, som går förlorade annars.

– För egen del är jag glad att min arbetsgivare velat satsa både på mig och på spermabanken. Jag tycker att arbetet med banken och AI är det roligaste som finns, men det handlar om stora investeringar för klinikkens ägare. ■

Kurser hösten 2015

Sårbehandling - en praktisk kurs med fallbeskr.
Sjukdomslära steg 2

Grundl. Mjukdelskirurgi, smådjur del 1 & 2

Röntgenteknik, - anatomi, hund & katt, grund

Ultraljud smådjur, grundläggande buk

Vårdhygien

Ultraljud häst, grund

11-12 september Anmäl senast 27/7

19-20 september Anmäl senast 6/8

1-2/10 & 26/27/11 Anmäl senast 18/8

2-3 oktober Anmäl senast 19/8

3-4 oktober Anmäl senast 19/8

7-8 oktober Anmäl senast 20/8

17-18 oktober Anmäl senast 2/9

Mer information, anmälan och fler kurser, se hemsidan www.vetabolaget.se